

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 10. června 2025 ve věci č. 35789/22 – *Á. F. L. proti Islandu*

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně shledal, že vnitrostátní orgány odebráním nezletilé dcery z péče zdravotně postiženého stěžovatele neporušily článek 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy, neboť dostatečně uvážily potřeby stěžovatele jako rodiče se zdravotním postižením, poskytly mu rozsáhlou individuální podporu a rozhodly se odebrat dceru z jeho péče až v momentě, kdy to vyžadoval nejlepší zájem dítěte.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovateli, kterému byla v dětství diagnostikována porucha autistického spektra spolu s ADHD, se v únoru 2019 narodila dcera V. F. Vzhledem k psychickým problémům matky, opakovaným konfliktům mezi rodiči a obavě o blaho V. F. bylo ze strany orgánu sociálně-právní ochrany dětí („OSPOD“) rozhodnuto o umístění V. F. do zařízení za účelem diagnostiky a poradenství. Od října 2019 stěžovatel převzal péči o V. F. a připojil se k ní v zařízení. Jak během pobytu stěžovatele s V. F. v zařízení, tak i následně od února 2020, kdy se stěžovatel s V. F. přemístil do domu své matky, bylo stěžovateli poskytnuto detailní a komplexní poradenství týkající se rodičovství. V červenci 2020 OSPOD rozhodl o odebrání V. F. z péče stěžovatele na dobu dvou měsíců do přehodnocení rodičovských kompetencí stěžovatele. V. F. byla umístěna do pěstounské péče. Následné soudní řízení rozhodnutí o odebrání V. F. z péče stěžovatele potvrdilo.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že vnitrostátní orgány porušily jeho právo nebýt diskriminován dle článku 14 Úmluvy ve spojení s právem na respektování rodinného a soukromého života podle článku 8 tím, že dostatečně nezohlednily jeho zdravotní postižení a nebyla prozkoumána a přijata další možná opatření, což vedlo k tomu, že mu byla dcera odebrána z péče.

a) Obecné zásady

Soud úvodem připomněl, že v případech, kdy se zájmy dítěte a zájmy rodičů dostanou do konfliktu, článek 8 Úmluvy vyžaduje, aby vnitrostátní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi těmito zájmy a aby v rámci tohoto vyvažování přikládaly zvláštní význam nejlepšímu zájmu dítěte, který může s ohledem na svou povahu a závažnost převážet nad zájmy rodičů (*Sommerfeld proti Německu*, č. 31871/96, rozsudek ze dne 8. července 2003, § 64).

Soud dále uvedl, že v případech posuzování nezbytnosti odebrání dítěte z péče rodičů požívají vnitrostátní orgány široký prostor pro uvážení, neboť mají výhodu přímého kontaktu se všemi dotčenými osobami, často již ve fázi, kdy jsou opatření péče zvažována, nebo bezprostředně po jejich provedení. Úkolem Soudu tak není nahrazovat činnost vnitrostátních orgánů při úpravě poměrů mezi rodiči a dětmi, nýbrž přezkoumávat souladnost rozhodnutí vnitrostátních orgánů v této oblasti s Úmluvou (*K. a T. proti Finsku*, č. 25702/94, rozsudek ze dne 12. července 2001, § 154).

Soud rozhodl, že právo nebýt diskriminován při výkonu práv zaručených Úmluvou je porušeno rovněž tehdy, jestliže státy bez objektivního a rozumného odůvodnění nerozlišují mezi osobami, jejichž situace se podstatně liší (*J. D. a A. proti Spojenému království*, č. 32949/17 a 34614/17, rozsudek ze dne 24. října 2019, § 84). Dále konstatoval, že státy mají určitou míru prostoru pro uvážení při posuzování, zda a do jaké míry rozdíly v jinak podobných situacích odůvodňují odlišné zacházení (*Vallianatos a ostatní proti Řecku*, č. 29381/09 a 32684/09, rozsudek ze dne 7. listopadu 2013, § 76).

Soud zdůraznil, že pokud jde o rodiče se zdravotním postižením, měly by jejich rodičovské schopnosti a kompetence, stejně jako dopad jejich postižení na výchovu a blaho jejich dětí, být hodnoceny nikoliv abstraktně, ale s ohledem na podpůrná opatření, která mají k dispozici a která jim jsou poskytována. Soud potvrdil, že rodiče se zdravotním postižením nesmějí být vnímáni jako osoby postrádající dostatečné rodičovské kompetence a způsobilost, a že jim nesmí být děti odebrány z péče pouze s ohledem na jejich zdravotní postižení, aniž by byl posouzen jeho dopad na jejich schopnost pečovat o děti (*Cînta proti Rumunsku*, č. 3891/19, rozsudek ze dne 18. února 2020, § 68–69; a *Kocherov a Sergejeva proti Rusku*, č. 16899/13, rozsudek ze dne 29. března 2016, § 109–10).

Konečně Soud v souladu se svou ustálenou judikaturou zdůraznil, že vnitrostátní orgány mají povinnost zajistit osobám se zdravotním postižením přiměřené úpravy, včetně opatření usnadňujících užívání rodinného života mezi rodiči a dětmi (*Kacper Nowakowski proti Polsku*, č. 32407/13, rozsudek ze dne 10. ledna 2017, § 93), nicméně tato opatření jsou determinována a omezena nejvyšší prioritou, kterou je nejlepší zájem dítěte.

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud podotkl, že vnitrostátní orgány si byly vědomy situace a diagnózy stěžovatele od okamžiku, kdy se ujmul péče o V. F., a implementovaly několik individuálně přizpůsobených opatření zaměřených na posílení jeho schopnosti poskytovat dceři rodičovskou péči. Tato opatření zahrnovala téměř čtyřměsíční pobyt v pobytovém zařízení za účelem diagnostiky, poradenství a praxe, pět měsíců specializované podpory od odborníků v domově stěžovatele, zapojení podpůrné rodiny k ulehčení zátěže stěžovatele, poskytování poradenství stěžovateli ohledně posílení vztahu s dcerou a psychologickou pomocí. Vliv těchto opatření byl průběžně sledován a vyhodnocován a na základě dostupných informací byly zavedeny úpravy a nové léčebné plány. Přestože byl pozorován jistý pokrok, byl omezený a zcela závislý na intenzivní asistenci.

Vnitrostátní orgány tak dle Soudu stěžovateli poskytly podpůrná opatření, která byla zaměřená na jeho rodičovské kompetence a přizpůsobená jeho potřebám, jak obecně, tak s ohledem na jeho schopnost rozpoznat emocionální potřeby V. F. a reagovat na ně. Zvolená podpůrná opatření byla dále flexibilní, zejména v tom, že v případě potřeby byly učiněny dodatečné kroky, pokud obvyklá úroveň podpory nedostačovala. Soud zdůraznil, že jeho úkolem není určovat, jaká podpůrná opatření měla být poskytnuta, neboť vnitrostátní orgány jsou zásadně lépe postaveny k hodnocení individuálních a místních podmínek.

Soud shrnul, že v případě stěžovatele nejlepší zájem dítěte vyžadoval, aby V. F. byla odebrána z jeho péče, a že s ohledem na negativní dopad péče stěžovatele na V.F. byla jeho práva rozumně a odůvodněně vnitrostátními orgány omezena.

Dle Soudu tak v projednávané věci nedošlo k porušení práv plynoucích pro stěžovatele z článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy, neboť vnitrostátní orgány nikdy zdravotní postižení stěžovatele nepovažovaly za důvod k omezení jeho rodičovských práv a vždy posuzovaly jeho schopnost poskytovat rodičovskou péči s ohledem na možnosti, které mu byly v praxi k dispozici.